

MIKES KELEMEN MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANTÁRGYVERSENY

2024. április 19–22., országos szakasz

10. osztály, magyar tagozat

- minden tétel kötelező
- a tételek kidolgozására szánt idő: 3 óra
- megjelenés: 10 pont

I. TÉTEL

45 pont

Írj 1–1,5 oldalas értekezést *Álom és remény, vágy és valóság Csokonai boldogságkeresésében* címmel az alábbi szövegrészletek értelmezésére és saját olvasmányélményeidre építve!

Az a repeső gyönyör, amelyet álmaink mélyén élünk, az ébrenlét minden ismert állapotát meghaladó repesés, nyilvánvalóan vágy és valóság közt támadó csodás összhang. (Henry Miller)

Jön az álom s mindent pihenésre hajta,
Az éjjelnek barna palástja van rajta,
Beborítja véle a földet s az eget,
Alóla altató mákolajt csepeget,
Mellynek hús balzsama a benne feredett
Szemhéjaknak édes nyúgovást engedett.
Lágy karjain fáradt érzékenységeknek
Ringatja s egy másik világba tesz minket,
Hol sok ezer képpel elménk játszodtatja
Valóság képébe tűnő ábrázata.
Most az öröm arany hegyeit ígéri,
Az áldás javait bő marokkal méri,
Majd a félelemmel rettentí lelkünket
S a kétség szélére viszi életünket.
De akár mint tűnik képzelődésünkbe,
Valódi örömet terjeszt ő szívünkbe;
Apolgató karra kötésink feloldja,
Ellankadt erőnkhez új erejét toldja,
Megtört érzésinket simítja kezével,
Új életre hozván gyógyító mézével,
A terhes gondokat rabláncához fűzi,
Szívünkbe a Léthe partjaira űzi.
Minthogy a világi bajoknak érzése
Éltünknek legnagyobb terhe s szenvedése,
A halálnak képét öltöztén magára,
Bennünket holtakká tész utóljára.

(Csokonai Vitéz Mihály: Az álom)

Mindennél jobb hír vagy, ó te édes estve,
Nyúgodalom képe mellybe van lefestve!
Édes szenderedést mert ez mutogatja,
Mély álom szelével a bajt elmúlasztja...
Akik egész napot nyughatatlansággal,
Testeket gyötörök a sok fáradsággal,
S ha munkájok után testek kezd lankadni,
Olly orvos az álom, melly erőt tud adni.
Akire szunnyasztó mákját bőven ejti,
Fáradtsága terhet az könnyen felejt;
Akiknek szíveket a bú általjárta,
Az öröm reményét már tölle elzárta,
Csupán álom által tér meg minden vére,
Kívánt nyugalom után tér meg erejére.

(Csokonai Vitéz Mihály: Az álom leírása)

Soká jön erre LILLA,
A hitszegő soká jön. -
Jer addig, édes álom!
Jer, e setét lugasról
Hints mák-olajt szememre,
Fedezz be kárpitoddal
S a gondokat fejemről
Legyezd le szárnyaiddal.

De ha eljön a lányka:
Sem mák-olaj, se kárpit
Nem kell, magad se kellesz;
Csak menj el, édes álom!
Elmúlunk mi ketten.

(Csokonai Vitéz Mihály: Az álomhoz)

Földiekkel játszó
Égi tűnemény,
Istenségnek látszó
Csalfa, vak Remény!
Kit teremt magának
A böl dogtalan,
S mint védangyalának,
Bókol úntalan. -
Sima száddal mit kecsegtetsz?
Mért nevetsz felém?
Kétes kedvet mért csepegtetsz
Még most is belém?
Csak maradj magadnak!
Bíztatóm valál;
Hittem szép szavadnak:
Mégis megcsalál.[...]
Hagyj el, ó, Reménység!
Hagyj el engemet;

Mert ez a keménység
Úgyis eltemet.
Érzem: e kétségbe
Vólt erőm elhagy,
Fáradt lelkem égbe,
Testem földbe vágy.
Nékem már a rét hímetlen,
A mező kisült,
A zengő liget kietlen,
A nap éjre dült. -
Bájos lány trillák!
Tarka képzetek!
Kedv! Remények! Lillák! -
Isten véletek!

(Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez)

II. TÉTEL

45 pont

Mikes és a nők. Képzeld el, hogy Mikes Kelemen váratlanul felbukkant a 21. században! Az alábbi szövegrészletekből kiindulva írd 1,5–2 oldalas naplóbejegyzést Mikes nevében (és stílusában), amelyben összehasonlítod a nők helyzetét, a velük kapcsolatos szokásokat Törökországban és a 21. századi Erdélyben!

27.

Jénikő, 18. junii 1719.

Azt írta volt kéd a minap, hogy már ért franciául. Aztot igen jól cselekszi kéd, hogy idegen nyelvet tanul. Bár a mi földünk azon volnának, hogy idegen nyelvre tanyíttatnák gyermekeket. De az olyan állapottal oly keveset gondolnak, hogy még csak az írásra és az olvasásra sem kényszerítenék a leányokat, hogyha csak azoknak nem volna arra kedvek. Azt a két dolgot pedig egy nemesleánynak nemcsak illik, de szükséges tudni. Azonkívül, hogy a valláshoz a' szükséges, hogy holmi jó könyveket olvashasson. De amicsoda nem szükséges egy nemesasszonynak, hogy az ura távollétiben az urát mindenekről tudósíthassa, és az ura levelét elolvashassa. [...] Lássa ki-ki, szabad a magáéval, és az Isten adjon olyan feleséget, aki írni és olvasni tudjon, de ha nem tudna is, azon lennék, hogy megtaníttanám.

33.

Jénikő, 2. martii 1720.

De azt tudta kéd, hogy itt nem lehet ajándékot küldeni egy asszonynak, annál is inkább halálos véték volna itt, ha egy asszony ajándékot küldene egy férfinak, a' csak egy szál rózsából állana is. Való, hogy az ilyen ajándék nekünk visszatetszik, és mi asszonyhoz illendő ajándéknak tartjuk, de azt meg kell vizsgálnunk, hogy itt szokás. [...] Nálunk szégyenlene dohányozni egy úri asszony, itt pediglen mind dohányoznak.

37.

Rodostó, 28. maji 1720.

... az utcára nem hadnak ablakokat, kivált a törökök, azért hogy a feleségek ki ne láthassanak. Micsoda szép dolog az irigység! [...] Még nem láthattam a szomszédasszonyomat, napjában tízszer is a kapuja előtt kell elmennem, és ha a kapuban talál lenni, úgy szalad töllem, mint az ördögtől, és bészárja a kapuját.

70.

Rodostó, 16. januarii 1726.

A török császár, amidőn a leányát vagy atyjafiát egy vezérnek vagy egy pasának akarja adni, oda sem pap nem kívántatik a megesketésre, se más egyéb tiszt a contractus csinálásra, mert oda csak a császár akaratja kívántatik. [...] Édes néném, idétlen házasságnak tartom a török házasságot, egymást annak előtte nem látják, hanem csak éppen akkor, amikor már nem lehet megmásolni.